

Ülevaade 2022. aasta II kvartali puiduturust

Teostaja: OÜ Tark Mets,
Heiki Hepner

Tellija: Erametsakeskus

Kohila 2022

Puiduhind Eestis ja Soomes

Venemaa poolt alustatud laiaulatuslik sõda Ukrainas ja hübriidsõjana energiakriisi tekitamine Euroopas on segi paisanud ka puiduturu ning toonud kaasa arvestatava volatiilsuse ja ebakindluse hindades. Ebanormaalselt kõrged okaspuupalkide hinnad saavutasid oma tipu aprillis, püsisid mais ja hakkasid juunis langema. Ülejäänud sortimentide hinnad on jätkanud küllalt kiiret kasvumist. Uskumatult kõrged on paberipuidu ja küttepuidu hinnad.

Erametsakeskuse hinnastatistika järgi tõi 2022. aasta teine kvartal kaasa okaspuupalkide hinnalanguse. Seda oli oodata ja prognoosida vaatamata ärevale rahvusvahelisele olukorrale. Kindlasti andis siin oma panuse intensiivne Venemaa okaspuupalgi import ja kuuse-kooreüraski rüüste tõrjumiseks rakendatud võtted. Nii langesid männipalkide hinnad esimese kvartaliga võrreldes 3-4% ja kuusepalkide hinnad 5-6%. Kuna eelnevatel kuudel oli järjest püstitatud absoluutseid hinnarekordeid, siis eelmise aasta juuni lõpuga hindu võrreldes on kõikide sortimentide hinnad märgatavalt kõrgemad. Aastaga on männipalk kallinenud 29,8% (31,0 €/tm), männipeenpalk 23% (21,5 €/tm), kuusepalk 10,2% (10,1 €/tm) ja kuusepeenpalk 15,2% (13,9 €/tm). Erametsakeskuse hinnastatistika alusel maksis juunis tihumeeter männipalki 135,02 eurot, männipeenpalki 115,24 eurot, kuusepalki 109,9 eurot ja kuusepeenpalki 105,56 eurot (vt joonis 1, tabel 1)¹.

Riigimetsast müüdavad okaspuupalgid valdavalt kallinesid. Ainult kõige peenem sortiment, latid, odavnesid poolaastaks märgatavalt. Ka männipeenpalgi hind langes 1,4%. Samal ajal kallines kuusepeenpalk 12,8%, kuusepalk 21% ja männipalk 28,4%. Aastataguse ajaga võrreldes on hinnakasv märgatavalt suurem. Männipalk on aastaga kallinenud 40,4%, männipeenpalk 18,3%, kuusepalk 61,4% ja kuusepeenpalk 61,8% (vt joonis 2 ning tabel 2).

Kui Soomes esimeses kvartalis okaspuupalkide hinnad langesid, siis teises kvartalis nad tõusid. Kolme kuuga kallines männipalk 5,9%, männipeenpalk 3,5%, kuusepalk 6% ja kuusepeenpalk koguni 10,2%. Aastataguse ajaga võrreldes on standardpalkide hinnad rohkem tõusnud kui peenpalkide hinnad. Nii on männipalk aastaga kallinenud 5% ja kuusepalk 9,2%. Männipeenpalgi hind tõusis samal ajal 1,7% ja kuusepeenpalgi hind 4,6% (vt joonis 3 ja tabel 3).

Kui okaspuupalkide hind langes, siis lehtpuu jämesortimendid kallinesid ning sugugi mitte vähe. Teise kvartaliga kasvas hind kasepakkul 14,7%, kasepalgil 19,8%, haavapalgil 31,9% ja lepapalgil 26,5%. See tähendab taas uusi absoluutseid hinnarekordeid. 2021. aasta sama ajaga võrreldes on hinnakasv hoopis suurem. Aastaga on kasepakk kallinenud 41,9% (47,6 €/tm), kasepalk 65,1% (45,3 €/tm), haavapalk 81,4% (36,1 €/tm) ja lepapalk 73,9% (31,8 €/tm)! 2022. aasta teise kvartali lõpu seisuga oli keskmine hind Erametsakeskuse hinnastatistika alusel kasepakkul 161,25 €/tm, kasepalgil 114,98 €/tm, haavapalgil 80,41 €/tm ja lepapalgil 74,80 €/tm (vt joonis 1 ja tabel 1).

Riigimetsast müüdavate lehtpuupalkide hinnatrendid olid sortimenditi väga erinevad. Kolme kuuga kasepalk kallines 26%, samal ajal kasepeenpalk odavnes 8,3%. Haavapalgi hind kasvas 1,1% ja hall-lepapalk 29,6%. Sanglepapalk aga odavnes 2,7%. Kasespoonipakku juunis ei müüdüd, aga kui võrrelda

¹ Puiduturu ülevaate koostamisel on pärast Keskühistu Eramets (edaspidi KÜ Eramets) moodustamist kasutatud ümarpuidu hindade arvutamiseks KÜ Erametsale ettevõtete poolt tehtud hinnapakumisi. Alates 2014. a IV kvartalist on lisatud Eesti Puidumüügikeskuse (EPK) hinnastatistika. Mõlemad hinnastatistikad tuginevad kindlate ettevõtete ostuhindade aritmeetilisele keskmisele. Kui algselt esitleti mõlemat statistikat eraldi, siis alates 2016. aasta algusest on kasutusel ühine hinnastatistika. Et tulemused oleksid varasemate perioodidega võrreldavad, on nad ümber arvutatud kuni 2014. a detsembrini, mil alustati EPK hinnastatistika kogumist. Enne 2014. aasta detsembrist toodud keskmised hinnad tuginevad jätkuvalt ainult KÜ Erametsa hinnastatistikale. Ühise nimena kasutatakse alates 2016. aastast erametsa hinnastatistika.

mai hinda märtsi hinnaga, siis langes kasepaku hind 9,7%. Aastataguse ajaga võrreldes on hinnad märgatavalt kasvanud: kasepalk 53% ja haavapalk 50,3%. Kasepaku mai hind võrreldes 2021. aasta poolaasta hinnaga on tõusnud 15,4% (vt joonis 2 ja tabel 2).

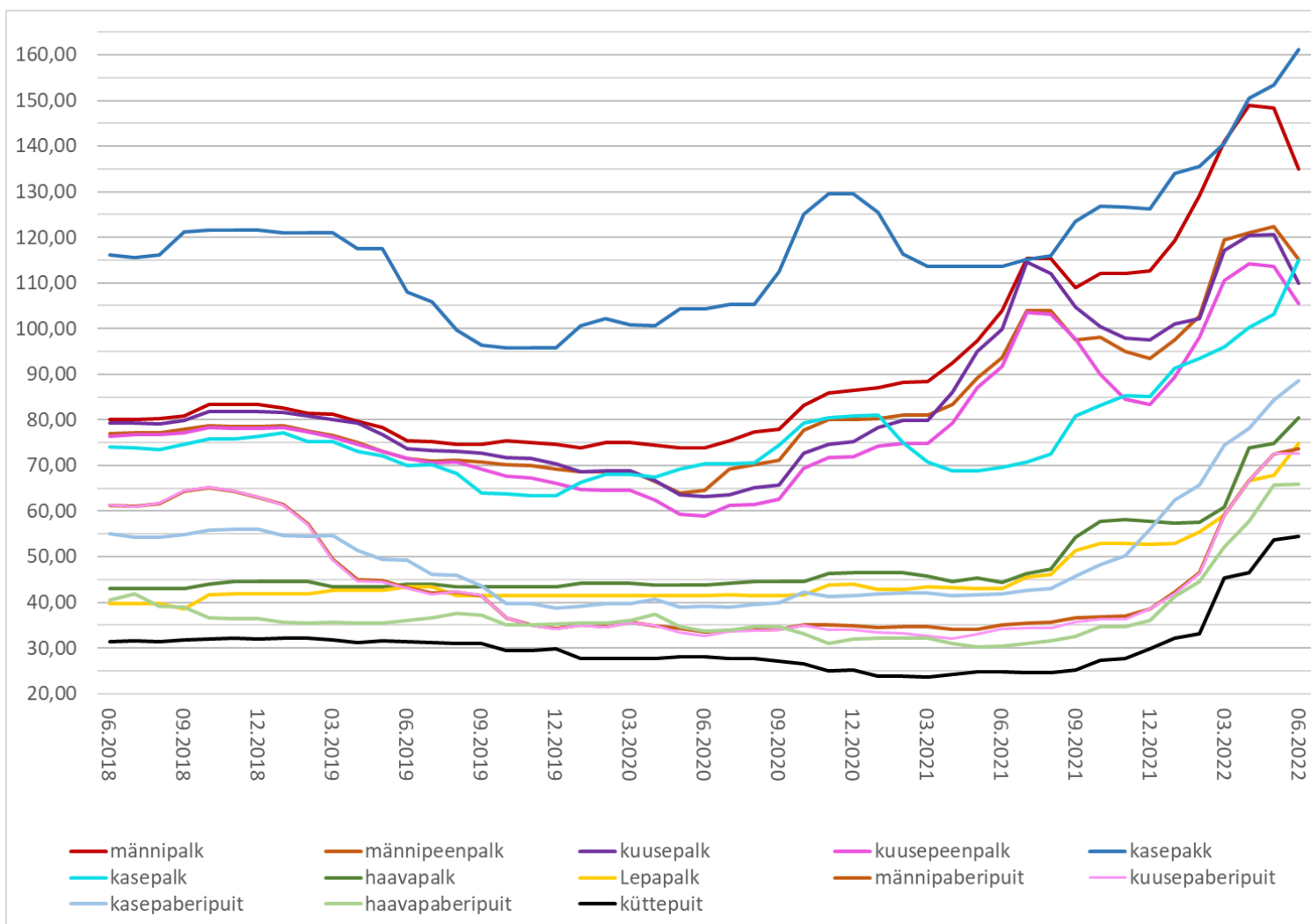
Soomes on kasepalgi hind olnud aasta algusest saati tõusutrendis. Teise kvartaliga kallines kasepalk 3% ja selline oli hinnakasv ka eelmise aasta sama ajaga võrreldes (vt joonis 3 ja tabel 3).

Paberipuiduturul² on hinnakasv jätkunud vaatamata täiesti müstiliselt kõrgetele hindadele. Kolme kuuga on männipuit kallinenud 24,6%, kuusepuit 22,9%, kasepuit 19% ja haavapuit 26,6%. Kallimaks sordiks on jätkuvalt kasepaberipuit, kusjuures 2021. aasta lõpus ei maksnud nii palju isegi mitte kasepalk. Odavaimaks sordiks on haavapuit, kuid ka siin on hind erakordselt kõrge. Aastataguse ajaga võrreldes on hinnakasv olnud erakordselt suur, kõikide sortide hinnad on kasvanud enam kui kaks korda. Nii on männipuit kallinenud 110,2% (38,6 €/tm), kuusepuit 112,9% (38,5 €/tm), kasepuit 111,6% (46,7 €/tm) ja haavapuit koguni 116,9% (35,5 €/tm)! 2022. aasta teise kvartali lõpu seisuga oli keskmine hind Erametsakeskuse hinnastatistika alusel männipaberipuidul 73,67 €/tm, kuusepaberipuidul 72,67 €/tm, kasepaberipuidul 88,53 €/tm ja haavapaberipuidul 65,93 €/tm (vt tabel 1 ja joonis 1).

Riigimetsast müüdavate paberipuidu sortide hinnadünaamika on viimasel kolmel kuul olnud väga erinev. Kui kuusepuit kallines koguni 93,4%, siis männipuit 10,6% ja kasepuit kõigest 3,3%. Haavapuit koguni odavnes 5,9%. Nii on saanud enam kui kolme aasta järel taas kallimaks sordiks kuusepuit. Odavaim sort on traditsiooniliselt haavapuit. Ka aastataguse ajaga võrreldes on kõige rohkem hind tõusnud kuusepuidul. Kahe ja poole kordne (147,1%) hinnatõus on kindlasti erakordne. Männipuit on aastaga kallinenud 39,1%, kasepuit 40,4% ja haavapuit 4,9% (vt tabel 2 ja joonis 2).

Kui seni on olnud põhjanaabrite paberipuiduturul hinnamuutused üsna tagasihoidlikud, siis nüüd on nad üsna märkimisväärsed. Kolme kuuga on kasepuit kallinenud 17,9%, kuusepuit 8,8% ja männipuit 8,2%. Sellega on kallimaks sordiks tõusnud kasepuit ja odavaim on männipuit. Viimati oli Soomes kasepuit kalleim sort 2015. aasta novembris. Aastataguse ajaga hindu võrreldes on laias laastus sama hinnatrend. Kasepuit on kallinenud 16,9%, kuusepuit 9,5% ja männipuit 6,1% (tabel 3, joonis 3).

² Erametsa hinnastatistika tugineb sadama piirkonna kokkuostuhindadel.

Joonis 1. Erametsa puidu hinnad €/tm ilma käibemaksuta suuremate ettevõtete lõpplaohindade alusel³

³ Hinnastatistika aluseks on KÜ Erametsale ja EPK-le ettevõtete poolt pakutud sortimentide aritmeetilised keskmised lõpplaohinnad.

Tabel 1. Erametsa ümarpuidu hinnad käibemaksuta lõpplaos seisuga juuni 2022⁴

Sort	Hind euro	Hinnamuut võrreldes eelmise kvartali hinnaga	Hinnamuut võrreldes aasta taguse hinnaga
männipalk	135,02	-4,2%	29,8%
männipeenpalk	115,24	-3,5%	23,0%
kuusepalk	109,90	-6,2%	10,2%
kuusepeenpalk	105,56	-4,5%	15,2%
kasepakk	161,25	14,7%	41,9%
kasepalk	114,98	19,8%	65,1%
haavapalk	80,41	31,9%	81,4%
lepapalk	74,80	26,5%	73,9%
männipaberipuit	73,67	24,6%	110,2%
kuusepaberipuit	72,67	22,9%	112,9%
kasepaberipuit	88,53	19,0%	111,6%
haavapaberipuit	65,93	26,6%	116,9%
küttepuit	54,52	20,1%	119,2%

Tabel 2. RMK sortimentide vahelaohinnad €/tm ja nende muutumine seisuga juuni 2022⁵ (allikas RMK)

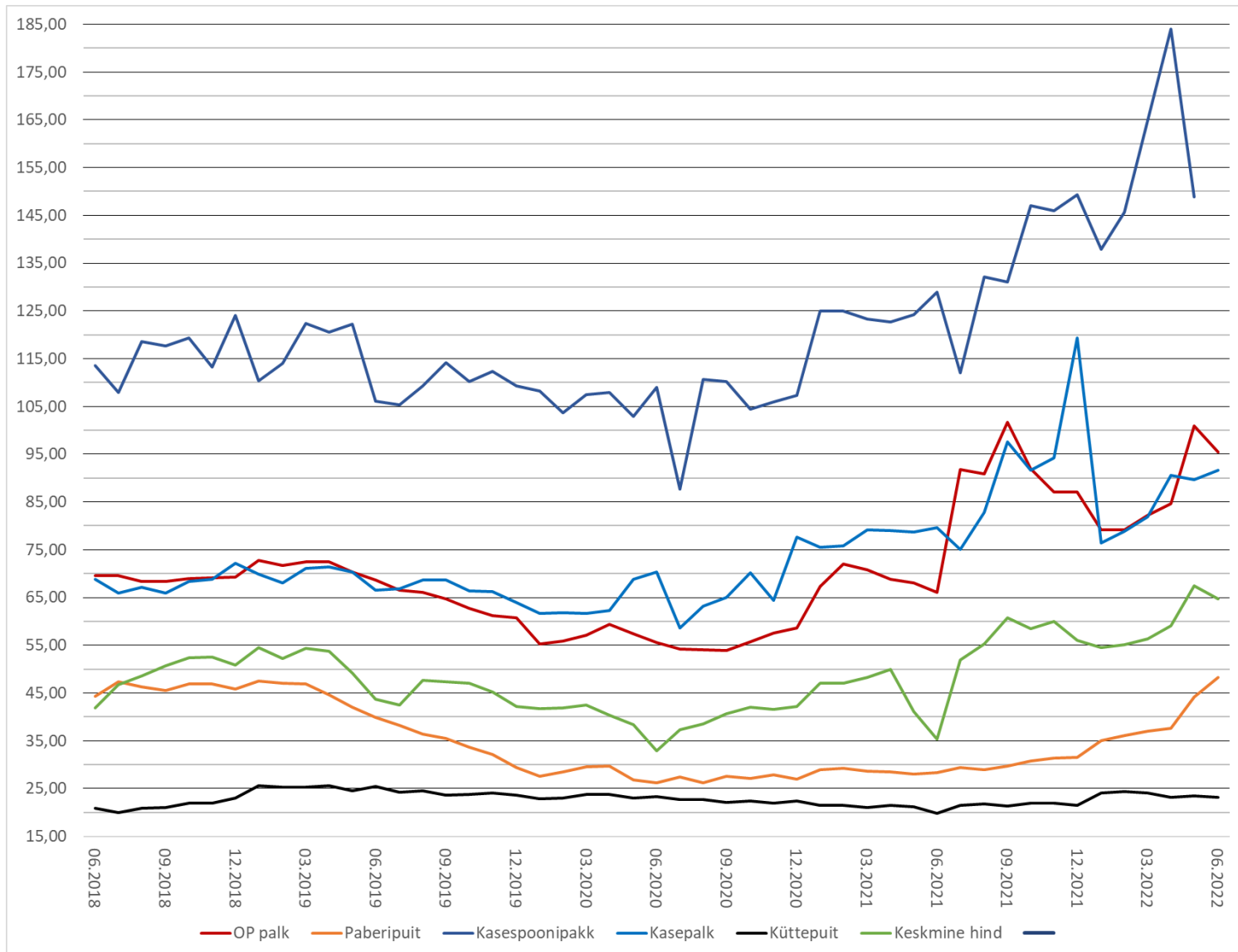
Sortiment	Vahelaohind €/tm ilma käibemaksuta	Hinnamuut võrreldes kolme kuu taguse hinnaga	Hinnamuut võrreldes eelmise aasta sama aja hinnaga
Männilatt	32,05	-9,9%	
Männipeenpalk	75,70	-1,4%	18,3%
Männipalk	117,53	28,4%	40,4%
Kuuselatt	32,79	-11,6%	
Kuusepeenpalk	81,60	12,8%	61,8%
Kuusepalk	106,86	21,0%	61,4%
Kasepeenpalk	61,38	-8,3%	
Kasepalk	121,87	26,0%	53,0%
Kasespoonipakk ⁶	148,81		
Haavapalk	62,57	1,1%	50,3%
Sanglepapalk	48,99	-2,7%	
Hall-lepapalk	50,51	29,6%	
Männipaberipuit	36,90	10,6%	39,1%
Kuusepaberipuit	59,63	93,4%	147,1%
Kasepaberipuit	48,28	3,3%	40,4%
Haavapaberipuit	26,05	-5,9%	4,9%

⁴ Hinnastatistika aluseks on KÜ Erametsale ja EPK-le ettevõtete poolt pakutud sortimentide aritmeetilised keskmised lõpplaohinnad.

⁵ RMK on 2022. aastast alustanud terve rea uute sortimentide hinnastatistika avaldamist, seepärast ei ole veel II kv ülevaates võimalik kajastada nende hindade muutusi aastataguse ajaga võrreldes.

⁶ Mai 2022 hind.

Saarepalk ⁷	154,74		
Tammepalk ⁸	187,57		
Küttepuut	23,20	-3,3%	17,0%
Keskmine	64,64	0,4%	82,5%
Hakkpuut ⁹	43,09	5,4%	31,6%

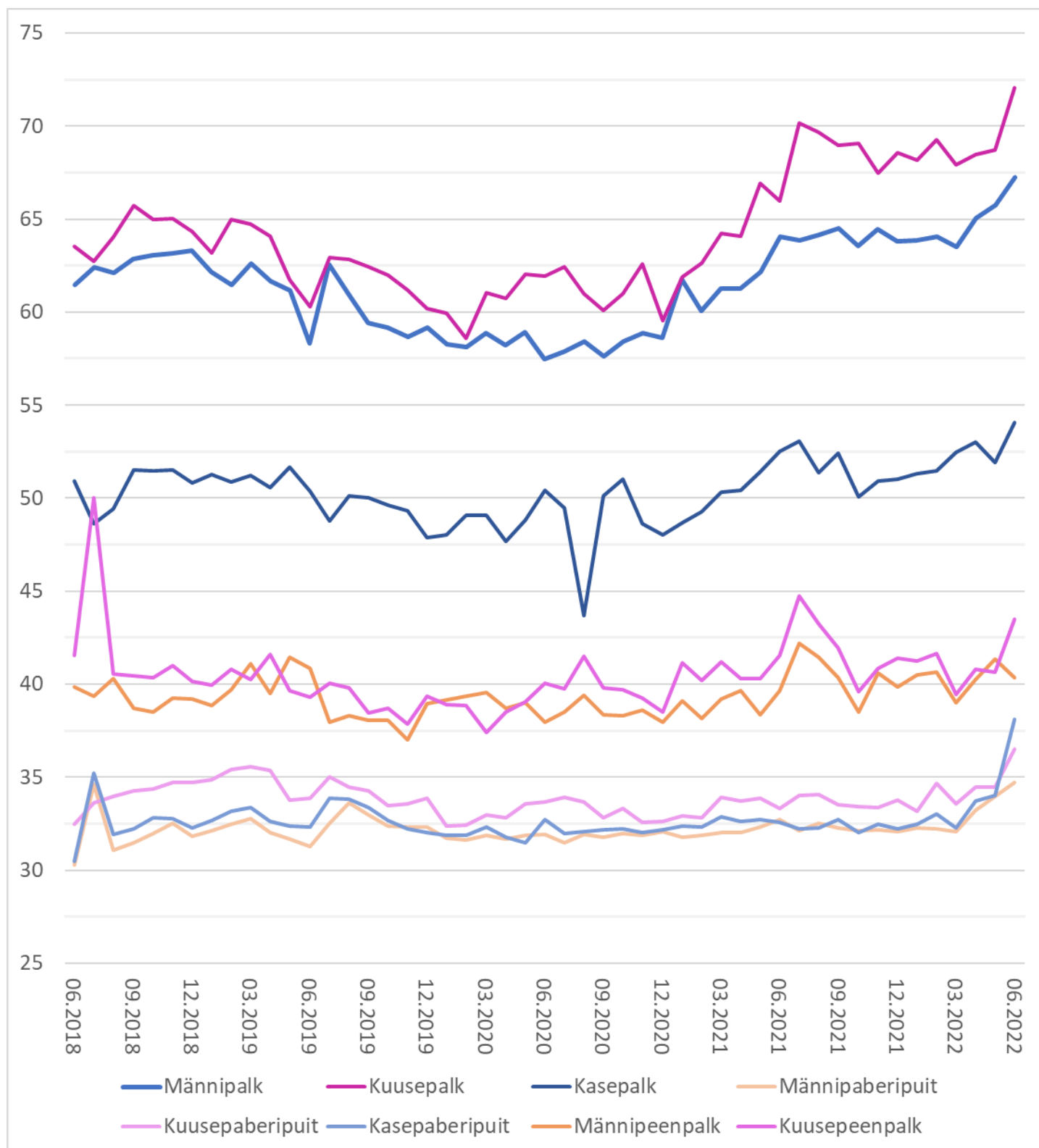
Joonis 2. RMK puiduhinnad vahelaos (metsas laoplatsil) €/tm ilma käibemaksuta (allikas RMK)¹⁰

⁷ Märts 2022 hind.

⁸ Mai 2022 hind.

⁹ Lõpplaohind, st sisaldab nii hakkimist kui ka transporti tarbijani.

¹⁰ Paberipuidu hind kujuneb männi-, kuuse- ja kasepuidu hinna aritmeetilise keskmise järgi.

Joonis 3. Soome keskmised ümarpuiduhinnad vahelaos¹¹ €/tm (allikas Luke, METLA)

¹¹ Hankintahinnat (vahelaohinnad)

Tabel 3. Ümarpuiduhinnad €/tm Soomes ja nende muutumine seisuga juuni 2022¹² (allikas Luke)

	Männi- palk	Kuuse- palk	Kase- palk	Männi- paberipuit	Kuuse- paberipuit	Kase- paberipuit	Männi- peen- palk	Kuuse- peen- palk
Puiduhind €/tm	67,27	72,04	54,05	34,72	36,51	38,09	40,35	43,48
Võrreldes 3 kuu taguse ajaga	5,9%	6,0%	3,0%	8,2%	8,8%	17,9%	3,5%	10,2%
Võrreldes eelmise aasta sama ajaga	5,0%	9,2%	3,0%	6,1%	9,5%	16,9%	1,7%	4,6%

Küttepuidu hinnad

Nii nagu teisedki sortimendid on ka küttepuit kallinenud, aga ainult sellise erinevusega, et hinnakasv on olnud selgelt suurem. Esimese suurema hüppe tegi küttepuidu hind tänavu märtsis kui ta tõusis veebruariga võrreldes enam kui 12 €/tm ja jõudis tasemele 45,38 €/tm. Teine suurem hüpe toimus juba mais kui küttepuidu hind tõusis enam kui 7 €/tm. Juunis lisandus sellele veel peaaegu euro ja hind jõudis 54,52 euro tasemele. Aastaga on küttepuidu hind tõusnud 119,2% ehk 29,65 €/tm (vt tabel 1 ning joonis 1 ja 4)!

Riigimetsast müüdava küttepuidu hind on kolme kuuga langenud 3,3% ning põhjuseks väga väike küttepuidu raie- ja müügimaht II kvartalis ning puidu liikumine eelmisel sügisel sõlmitud lepingute täitmiseks. Aastaga on küttepuidu hind riigimetsas tõusnud 17%. Tihumeeter küttepuitu metsas vahelaos maksis keskmiselt 23,2 eurot (vt tabel 2 ja ning joonis 2 ja 4). RMK poolt koju toodav eratööstajale mõeldud küttepuidu hind muutus 10. juunil ja peegeldab tegelikku puiduhinna muutust. Kuni 10-tihumeetrise küttepuidu koguse tarnimisel kasvas hind 64,1% ja ning 24-tihumeetrise koorma tarnimisel 48% (vt tabel 6). RMK poolt müüdava hakke hind on jätkanud kasvamist. Kolme kuuga tõusis hind 21,3% ja aastaga 31,6%. Juunis 2022 maksis tihumeeter haket riigimetsas 43,09 eurot,¹³ mis teeb puistekuupmeetri hinnaks 15,5 eurot (vt tabel 2 ja joonis 6).¹⁴ Ka raidmete varumise hind eratööstajale on kasvanud. Kui seni oli see 66 eur/ha, millele lisandus käibemaks, siis nüüd on see lageraielangil 130 €/ha ja teistel raialadel 159 eur/ha ning sellele lisandub käibemaks¹⁵

Soomes on küttepuidu hind 2022. aasta esimeses kvartalis 2021. aasta neljanda kvartaliga võrreldes kasvanud 3,1%. Raiejäätmete hind on samal ajal langenud 1,9%, laasimata tüvedel 3,1% ja kändudel 18,4%. Keskmise energiapuidu hind tõusis 4%. 2021. aasta esimese kvartaliga hindu võrreldes on ainsana hind tõusnud raiejäätmetel (12,6%). Küttepuit on odavnenud 0,5%, laasimata tüved 7,9% ja kändud 28,4%. Samuti on langenud keskmise energiapuidu hind 1,6% (vt tabel 7 joonis 5). Kuna tegemist on 2022. aasta esimese kvartali hindadega, siis muutused, mis kaasnesid Eesti puiduturul energiapuidu hinnaga teises kvartalis, leiavad tõenäoliselt aset ka Soomes ja saavad kajastatud järgmises puiduturu ülevaates.

¹² Hankintahinnat (vahelaohinnad)

¹³ Tegemist on lõpplaohinnaga, mis sisaldab nii hakkimist kui ka transporti tarbijani.

¹⁴ Alates 2013. a hakkas ka RMK oma hinnastatistikas hakkpuiduhinda näitama, teisendades puistekuupmeetriid koefitsiendiga 2,78 tihumeetriteks.

¹⁵ RMK 31.07.2022

Puidu varumis- ja transpordikulud

Erametsa hinnastatistika tugineb lõpplaohindadel. Kui metsaomanik soovib välja arvutada kännuraha (kasvava metsa müügi hinda), siis tuleks lõpplaohinnast maha lahutada puidu varumiskulud (raiumine ja kokkuvedu) ning autotransport lõpplattu (tarbija juurde) ehk väljaveokulud. Varumiskulud sõltuvad paljudest aspektidest nagu näiteks: raielangist, raieviisist, valitud tehnoloogiast, asukohast metsatee suhtes jne (vt tabel 4). Seega on iga langi varumiskulud unikaalsed.

Transpordikulu sõltub eelkõige lõpplaao kaugusest (teekonna pikkusest), eeldusel, et sõidetakse täiskoormaga. Nii võib tekkida olukord, kus 2-3 eurot odavama lõpplaohinna aga väiksema veokaugusega, on kännuraha, mis metsaomanikule lõpuks jääb, suurem. Koorma suuruse roll tuleb hästi esile RMK küttepuidu müügihindades (vt tabel 6), kus väiksema kohale toodud koguse eest tuleb tarbijal maksta tihumeetri kohta rohkem.

Varumis- ja transpordikulu määramiseks on kasutatud ekspertarvamusi. Nii võib praegu hinnata varumiskulude suuruseks keskmiste lageraielankide korral 13-17 €/tm, millele tuleks lisada keskmine transpordikulu 8-10 €/tm. Harvendusraiel (eriti esimesel harvendusraiel) on raiekulu kindlasti suurem. Keskmine hind esimesel harvendusraiel algab 25 €/tm, teisel harvendusraiel 17-20 €/tm. Hind sõltub siin tugevalt puistu iseloomust ja rakendatavast tehnoloogiast ja võib olla väga varieeruv. Hinnakasvu on vedanud ülesse nii kallinenud mootorkütuste hind kui ka kasvav töötasu, aga samuti tarbijahinnaindeksi väga suur kasv (üle 20%).

Tabel 4. Võrdlustabel mõnedest aspektidest, mis mõjutavad varumis- ja transpordikulu

Odavam varumis- ja transpordikulu	Kallim varumis- ja transpordikulu
Suur raielank	Väike raielank
Kuiv kasvukoht	Märg kasvukoht
Uuendusraie (lageraie, turberaie)	Hooldusraie (harvendusraie, sanitaarraie)
Lageraie	Turberaie, harvendusraie, sanitaarraie
Harvesteriraie	Raie saameestega
Jäme mets	Peenike mets
Raie alusmetsa raiumata	Raie koos alusmetsa raiega
Tugev kokkuveotee	Pehme kokkuveotee
Lank asub metsatee läheduses (lühike kokkuvedu)	Lank asub metsateest kaugel (pikk kokkuvedu)
Lõpptarbija asub lähedal	Lõpptarbija asub kaugel
Autokoorem on täis	Autokoorem on poolik

Tabelist 5 võib näha, et ühegi sortimendi hind ei ole lageraie korral negatiivne ja isegi kui varumis- ja transpordikulud osutuvad keskmisest kõrgemaks (näiteks väga peenike mets, harvendusraie, pikk kokkuvedu või lõpptarbija on kaugel) on küttepuidu hind erametsaomaniku jaoks täiesti hea.

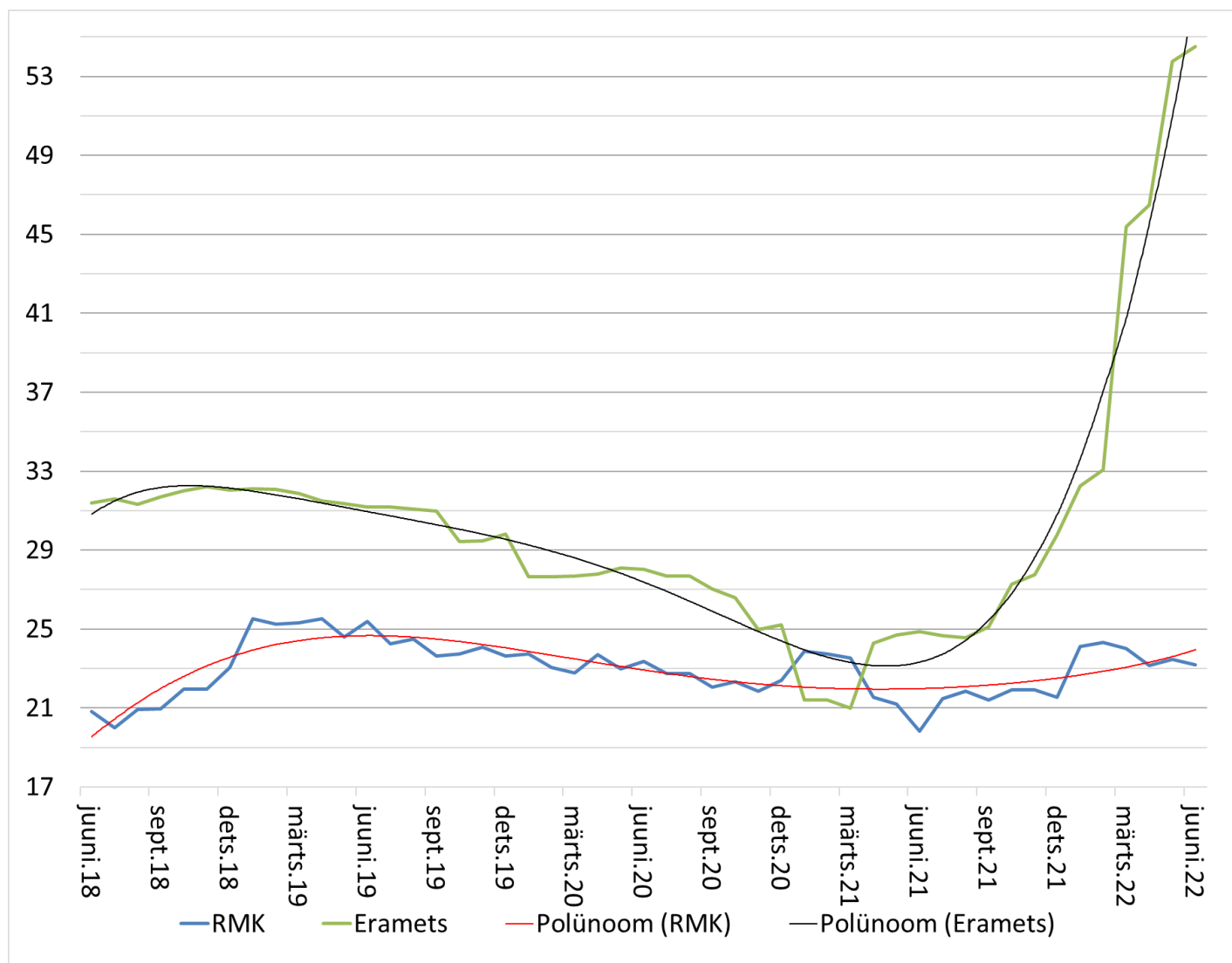
Tabel 5. Keskmine kännuraha seisuga juuni 2022¹⁶

Sortiment	Keskmine kännuraha vahemik €/tm	
	miinimum	maksimum
männipalk	108,0	114,0
männipeenpalk	88,2	94,2
kuusepalk	82,9	88,9
kuusepeenpalk	78,6	84,6
kasepakk	134,3	140,3
kasepalk	88,0	94,0
haavapalk	53,4	59,4
Lepapalk	47,8	53,8
männipaberipuit	46,7	52,7
kuusepaberipuit	45,7	51,7
kasepaberipuit	61,5	67,5
haavapaberipuit	38,9	44,9
küttepuit	27,5	33,5

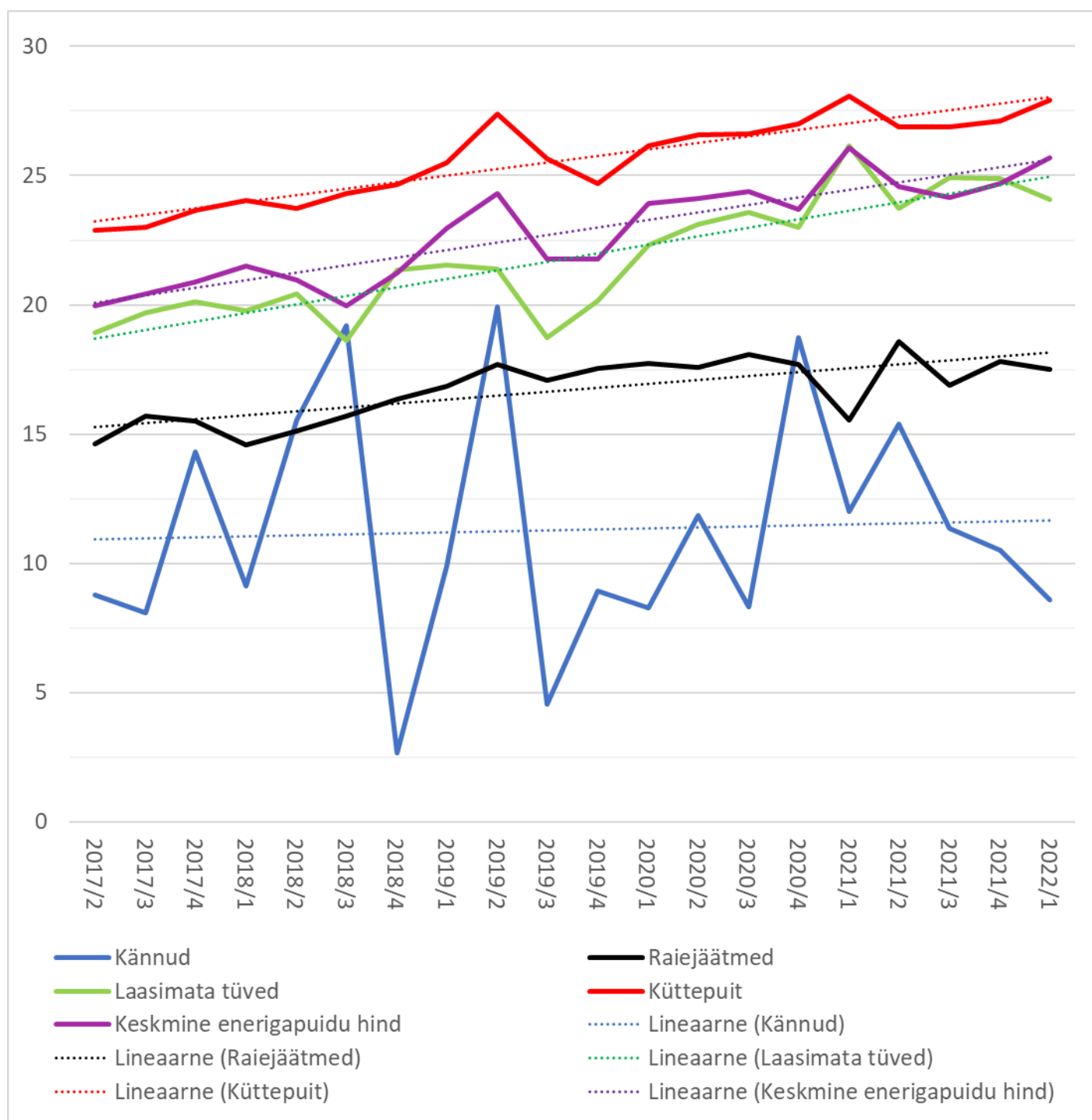
Tabel 6. RMK küttepuidu müügihinnad (€/tm) koos kohale toomisega ja käibemaksuga (allikas RMK)

Küttepuidu hinnad koos kojutoomisega	Hind alates 10.06.2022		Hind 01.01.2022-09.06.2022		Hind 04.01.2021-31.12.2021	
	10 tm	24 tm	10 tm	24 tm	10 tm	24 tm
Lehtpuu	78,12	64,80	52,80	39,48	47,64	36,00
Okaspuu	78,12	64,80	52,80	39,48	47,76	36,12

¹⁶ Arvutuse aluseks on erametsa hinnastatistika lõpplaohinnad seisuga juuni 2022

Joonis 4. Küttepuidu hinnad käibemaksuta. RMK-l vahelaohind (metsas tee ääres laoplatsil), erametsal lõpplaohind (allikas: RMK, KÜ Eramets, EPK)

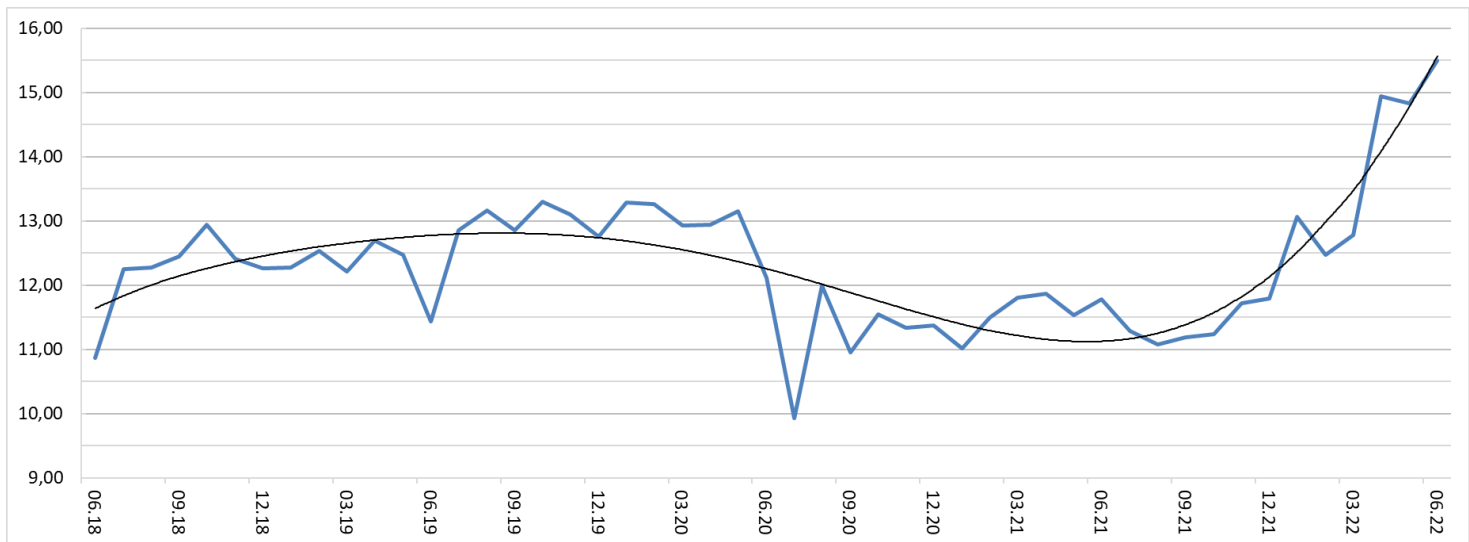

Joonis 5. Energiapuidu hinnad Soomes (allikas Luke)¹⁷

¹⁷ Vahelaohinnad (hankitahinnat)

Tabel 7. Energiapuu hinnad Soomes seisuga 1. kvartal 2022 (allikas Luke)¹⁸

	Kännud	Raiejäätmel	Laasimata tüved	Küttepuit	Keskmine energiapuidu hind
Puidu hind €/tm	8,59	17,49	24,09	27,93	25,68
Võrreldes eelmise kvartaliga	-18,4%	-1,9%	-3,1%	3,1%	4,0%
Võrreldes aastataguse ajaga	-28,4%	12,6%	-7,9%	-0,5%	-1,6%

Joonis 6. RMK hakke puistekuupmeetri lõpplaohind käibemaksuta eurodes (allikas: RMK)

Kütuste hinnad maailmaturul

2021. aasta neljandas kvartalis alanud järsk energiahindade kallinemine on 2022. aasta esimeses kvartalis uut hoogu saanud Ukraina sõjast ning on jätkunud ka teises kvartalis. Nafta hind tõusis 2022. aasta teise kvartaliga 14,2%.¹⁹ Samal ajavahemikul tugevnes dollar euro suhtes 5,1%²⁰ ning küttepuit kallines 41,6%.²¹ Tänu küttepuidu hinnatõusule ja vaatamata nafta jätkuvale kallinemisele ja tugevnenud dollarile puidu konkurentsivõime nafta suhtes langes 15,9%. 2021. aasta teise kvartaliga võrreldes on puidu konkurentsivõime nafta suhtes langenud 11,5% ning põhiline põhjus selleks on olnud puidu hinna järsk kasv (vt jooniseid 7 ja 8).²²

CO₂ kvoodihind energiaturul oli tõusnud väga kõrgele juba 2022. aasta esimesel kvartalil ning on püsinud väga kõrgena terve teise kvartali. Kvartali aritmeetiline keskmine hind oli 83,79 €/t²³, mis tähendab 0,7% tõusu esimese kvartaliga võrreldes. 2021 aasta teise kvartaliga võrreldes on CO₂

¹⁸ Vahelaohinnad (hankitahinnat).

¹⁹ Aritmeetiline keskmine hind, mis on arvatud keskmiste nädala hindade alusel.

²⁰ Aritmeetiline keskmine hind, mis on arvatud keskmiste nädala hindade alusel.

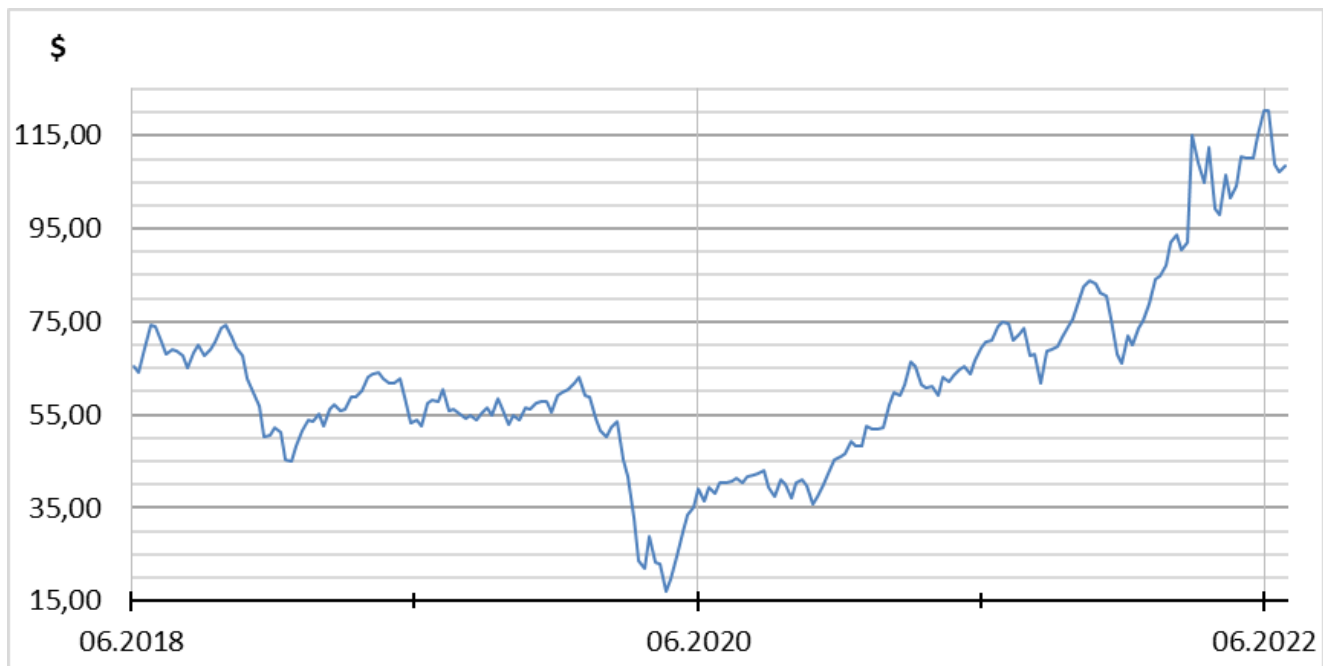
²¹ Arvatud kuude aritmeetilise keskmise hinnana.

²² www.plus500.ee.

²³ Ember-climate.org, aritmeetiline keskmine hind, mis on arvatud päeva keskmiste hindade alusel.

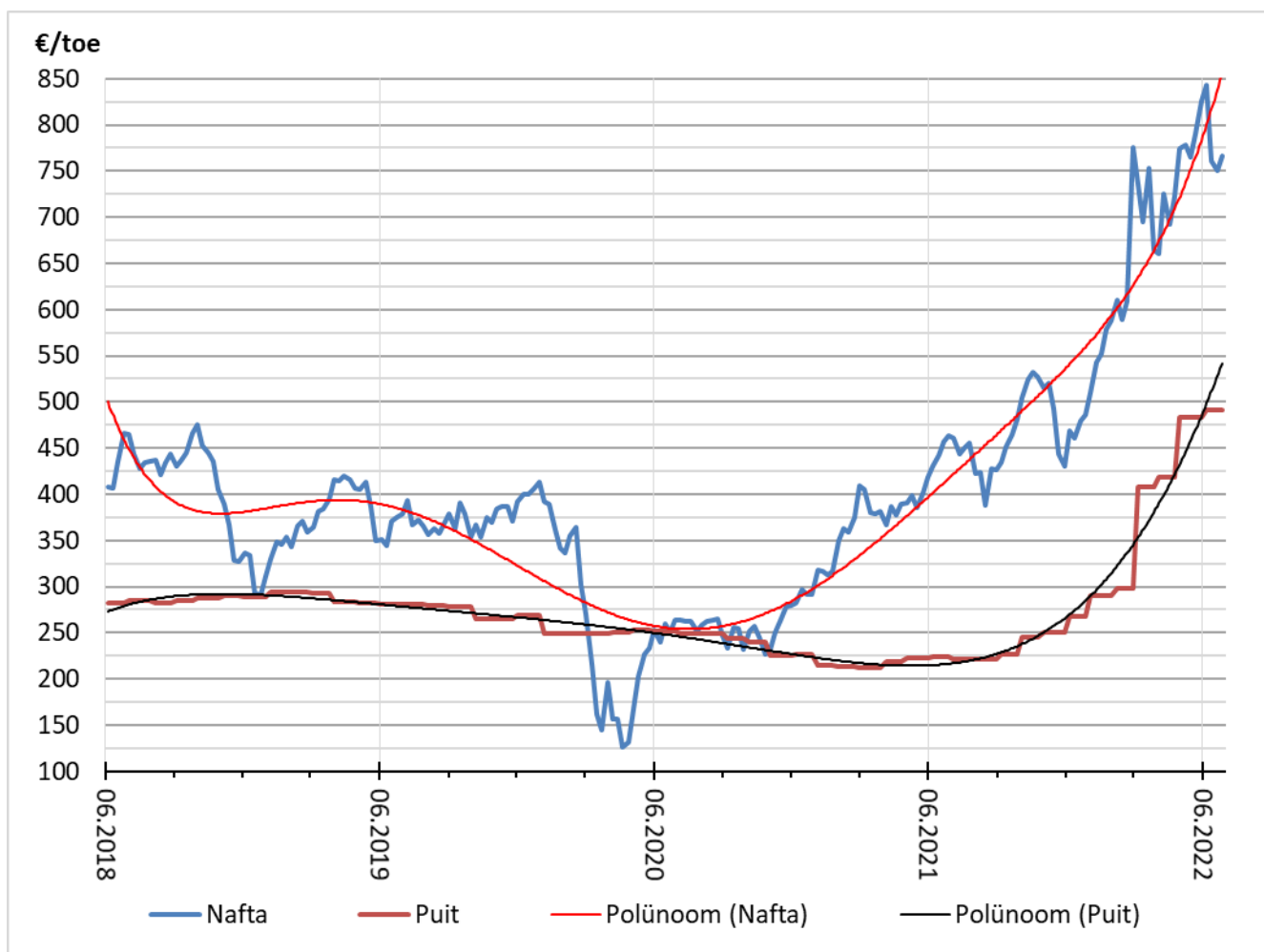
kvoodihind tõusnud 67% (vt jooni 9)! Kõrgem CO2 hind tõstab puidu konkurentsivõimet põlevkivi ja teiste fossiilsete kütustega võrreldes.

Vaatamata kõrgele CO2 kvoodihinnale on kasvu jätkanud ka maagaasi hind. Selle põhjuseks ei ole ainult kasvanud naftahind, vaid ka laiemalt Venemaa poolt põhjustatud geopoliitiline olukord, manipuleerimine gaasi hinna ja tarnetega ning Venemaa poolt alustatud täiemahuline agressioon Ukraina vastu. Teise kvartaliga on hind kasvanud 19,9%, kuid aastataguse ajaga võrreldes on hind kasvanud ligi viis korda ehk 389,3% (vt joonis 10)!²⁴ Tegemist on erakordselt suure kasvuga ja see kindlasti soodustab energeetikas puidu suuremat kasutamist ning on tõstnud ühe komponendina energiapuidu hinda.

Joonis 7. Nafta hind nädala keskmiste hindade alusel (allikas www.plus500.ee)

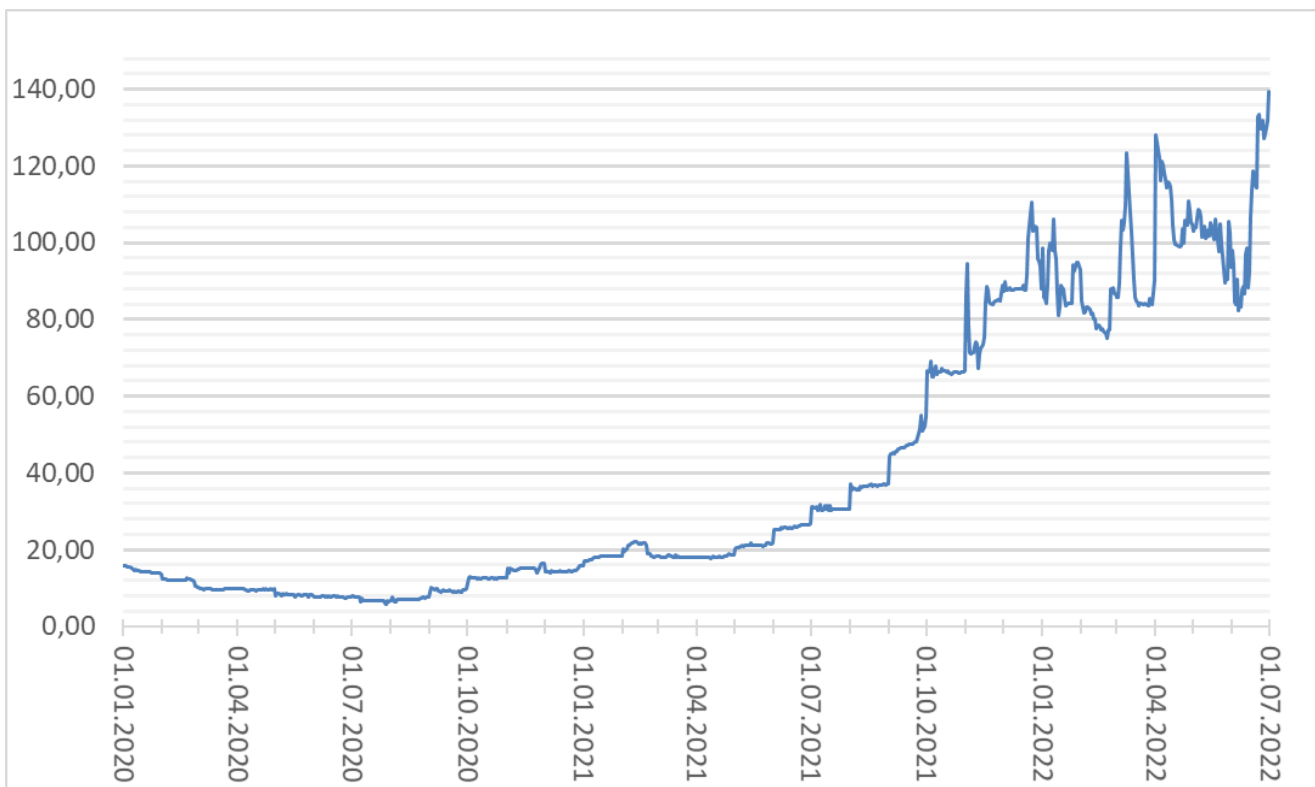
²⁴ GET Baltic, aritmeetiline keskmine hind, mis on arvatud päeva keskmiste hindade alusel.

Joonis 8. Nafta ja puidu hinna võrdlus. Võrdluse tegemisel aluseks võetud: 1 barrel naftat võrdub 0,136 t naftat võrdub 0,136 toe; 1t puitu võrdub 2 tm puitu võrdub 0,22 toe (allikas: nafta hind nädala keskmised hinnad www.plus500.ee, puiduhind kuu keskmine hind erametsa hinnastatistika)

Joonis 9. CO2 tonni hind eurodes (allikas: ember-climate.org)

Joonis 10. Kaalutud keskmine gaasihind EUR/MWh). Ei sisalda võrgutasu, aktsiisi jms (allikas GET Baltic).

Uudiseid metsandusest ja puidutööstusest

2022. aasta teise kvartali põhilisteks teemadeks on Venemaa kallaletungist Ukrainale tekkinud segadused ja raskused nii toorme- kui toodanguturul ja energiakriisist põhjustatud puitkütustega, eelkõige puidugraanulitega, seonduv.

Venemaale jõustusid puiduga seonduvad sanktsioonid lõplikult 10. juulil ning seega toimus veel terve teine kvartal küllaltki intensiivne ümarpuidu eksport nii Eestisse kui teistesse riikidesse. Ilmselt üritati ette tarnida maksimaalses koguses puitu, mis kohati on tekitanud ka meie saeveskites probleeme, kuna toodangu tellimused ei ole tulnud kaasa varutud puidu mahuga.²⁵

Venemaal on esimesel poolaastal langustrend saematerjali tootmises olnud väike. Tootmine vähenes võrreldes aastataguse perioodiga 1,9% 14,7 mln kuupmeetrini. Vineeri tootmise langus on olnud suurem (16%). Siiski on juuni toonud juba suurema languse (saematerjali tootmine 9,4%, ja vineeri tootmine 26,1%)²⁶, ning languse jätkumist võib kindlasti aasta teiseks pooleks prognoosida.

Venemaast vabaks jäävat vineeriturgu on üle võtmas Brasiilia ja Hiina, aga selle mahuni, mida Venemaa EL eksportis (1,4 mln m³) on neil veel pikk maa minna.²⁷

Tööstusuudised vahendavad väljaannet Delovoy Kvartali prognoosi, et rahvusvaheliste majandussanktsioonide tõttu võib Venemaa vineeriekspordit tulla väheneda käesoleval aastal poole võrra, 3,4 mln m³-lt 1,6 mln m³-le. Sellele lisaks väheneb raiemaht 15,7 mln m³ võrra, saematerjali eksport kaotab 2,7 mln m³ ning pelletite eksport langeb umbes 1,6 mln tonni.²⁸

Praeguseks on tekkinud olukord, kus Venemaa puidutööstustel ei ole tekkinud ülejääke kuhugi panna. Juunikuus oli siseturg saematerjalist juba küllastunud ja hinnad hakkasid langema. Venemaal toodetakse umbes 30-40 mln tihumeetrit saematerjali aastas, kuid siseturg vajab umbes 10 mln tihumeetrit. Ülejäänud maht läks varem ekspordiks, nüüd üritatakse seda müüa Aasiasse, Egiptusesse, Iisraeli, Türgi ja Araabia Ühendemiraatidesse, kuid sealne puiduvajadus on väiksem kui senistel eksporditurgudel. Kahjumlikuks on muutunud ka saematerjali eksport Hiina turule. Kuna paljud ettevõtted nägid Hiina turul võimalusi ja kiirustasid sinna oma kaupa saatma, on nüüdseks tekkinud konteinervedudega suured probleemid. Lisaks on Venemaa tootjatele suletud Euroopa sadamad, kus varem kaupu ümber laaditi. Kaubad liiguvad Hiina vaid mööda raudteed, kuid see oli ka varem Vene tööstustele logistiline kitsaskoht. Lisaks langesid Hiinas Vene saematerjali hinnad, samas kui transpordikulud kasvasid kordades. Märtsis-aprillis oli saematerjali müük Hiina veel kasumlik, kuid aasta keskel tuleb Vene saeveskitel müüa oma tooteid omahinnast odavamalt.²⁹

Puidugraanulite tootmine kasvas Venemaal esimese 6 kuuga 2,7% 1,1 mln tonnini, aga juba poolaasta viimane kuu näitas kätte järgneva trendi. Juunis langes tootmise math eelmise aastaga võrreldes 15,8%. Kuna Venemaa eksportis 90% pelletitest Euroopasse, siis nüüd tuleb see tootmisharu sanktsioonide tõttu sisuliselt sulgeda.³⁰

Ameerika Ühendriikide Põllumajandusameti raporti kohaselt tarbiti Euroopa Liidus 2021. aastal rekordiliselt 23,1 mln tonni puidugraanuleid. 2022. aastal peaks nõudlus kasvama 24,3 mln tonnini. Kasvu on põhjustanud elamute kütmine pelletitega, kivisöe asendamine elektri ja gaasiga, kõrged

²⁵ Postimees, 07.07.2022

²⁶ Tööstusuudised, 01.08.2022

²⁷ Tööstusuudised 01.08.2022

²⁸ Tööstusuudised, 01.08.2022

²⁹ Tööstusuudised, 07.06.2022

³⁰ Tööstusuudised, 01.08.2022

fossiilsete kütuste hinnad. EL nõudlus puidugraanulite järele on viimase kümne aasta jooksul ületanud märkimisväärselt kohalikku tootmist. Puudujääki on kaetud impordiga Venemaalt, USAst, Valgevenest ja Ukrainast. Venemaa poolt alustatud laiaulatuslik sõda Ukrainas on väljakujunenud tarnekanaleid oluliselt muutnud. Import Venemaalt ja Valgevenest on keelatud ning Ukrainast raskendatud. See on tekitanud pelletite puudujäägi Euroopa turul. Käesoleval aastal toodetakse EL prognoosi kohaselt 20,2 mln tonni pelletteid (kasv 0,5 mln tonni). Eeldatav import ulatub 6 mln tonni, eksport 2,25 mln tonni. EL suurim pelletitarbija on Itaalia (2021. aastal 3,4 mln tonni), järgnevad Holland ja Saksamaa (kumbki 2,9 mln tonni). Suurim pelletitootja oli 2021. aastal Saksamaa (3,3 mln tonni), järgnevad Läti (2,3 mln tonni) ja Rootsi (1,9 mln tonni). Eesti on oma toodanguga viiendal kohal (1,7 mln tonni) ning meie ette jääb Prantsusmaa (1,8 mln tonni). EL suurim pelletite importija oli 2021. aastal Taani (3,2 mln tonni), järgnesid Holland (2,8 mln tonni) ja Itaalia (1,9 mln tonni). Venemaa importis puidugraanuleid EL 2021. aastal 1,9 mln tonni, USA 1,85 mln tonni ja Valgevene ligi 0,6 mln tonni.³¹

Keeruline olukord energiaturul, sh maagaasi kallinemine, ja tarnete ebakindlus on tõstnud puidugraanulite hinda globaalselt. Saksamaal on tonni pelletite hind kerkinud üle pooletuhande euro. Kui aasta tagasi maksis tonn graanuleid (lahtised, ostukogus üle 6 tonni) 225 eurot, siis selle aasta juulis on hind 507 eurot tonn, mis tähendab 2,25 kordset hinnatõusu. Austrias on hinnad veidi odavamad. Tonni hind oli juulis 440 eurot, aasta tagasi oli hind 223 eurot. Hinnatõus eelmise aastaga kahekordne, juuniga võrreldes on tõus 20%.³² Eestis on võimalik osta alusetäis kilekottidesse pakendatud pelletteid (990 kg) 380 euroga (pluss transpordikulu).³³

Wood Resources International ennustab okaspuu saepalgi ja saematerjali globaalse turu jahenemist ja nõudluse langust, kuna aasta algusest on märkimisväärselt vähenenud elamuehitus ja renoveerimine Euroopas, Põhja-Ameerikas ja Aasias. Nõudluse vähenemine maailma suurematel turgudel langetab ka saematerjali hindu, kuid vaatamata sellele on praegune hinnatase kõrgeim kui viimasel viieteistkümnel aastal olnud on. Ülemaailmsel saematerjaliturgudel on kaubavahetus aeglustunud aasta algusest saadik, kuna impordimahud Hiina, USAsse ja Saksamaale on langenud aastataguse ajaga võrreldes 6-20%. Nõudluse vähenemine maailma suurematel turgudel langetas aasta esimestel kuudel ka saematerjali hindu, kuid vaatamata sellele on praegune hinnatase kõrgeim kui viimasel viieteistkümnel aastal olnud on.³⁴ Omaette küsimuseks on Hiina tegevus. Kuna Venemaa puidutööstused suunavad oma eksporti eelkõige sinna, on Hiina turg muutunud ostjaturuks ning ostja määrab ka hinna. See võib aga vähendada Euroopa puidutööstuste võimalusi eksportida Ida-Aasiasse.³⁵ Lisaks on tänavu esimese kuue kuuga Hiina okaspuupalgi import võrreldes eelmise aasta sama ajaga vähenenud 39% ning oli 15,1 mln tm. Erilise kasvuga Hiina okaspuupalgi eksportimisel on silma paistnud Läti, mille eksport sinna on kasvanud 535%!³⁶

Infot okaspuupalkide hindade langusest tuleb mitmelt poolt. Austrias Tirooli liidumaal on kuuse BC klassi palgi hind juulis langenud 8% ja on 110,6 €/tm.³⁷ Holzkurieri andmetel langesid hinnad Kesk-Euroopas märgatavalt juba juunis (19 protsendipunkti) ning oli 174% (aprill 2006 = 100%).³⁸

Bergs Group, mille peakontor ja juhtkond asuvad Rootsis ja tütarfirmad tegutsevad Rootsis, Eestis, Lätis, Ühendkuningriigis ja Poolas prognoosib sügiseks saematerjali hindade langust, kuid seda võib

³¹ U.S. Department of Agriculture, 13.07.2022

³² Holzkurier, 02.08.2022

³³ Tööstusuudised, 27.07.2022

³⁴ Tööstusuudised, 22.06.2022

³⁵ Tööstusuudised, 29.07.2022

³⁶ Holzkurier, 21.07.2022

³⁷ Holzkurier, 01.08.2022

³⁸ Holzkurier, 06.07.2022

kompenseerida ka tooraine hinnalangus ning kõrvalsaaduste (puiduhake, saepuru) hindade tõus. Kasvu oodatakse pelliturult.³⁹ Samas peavad mitmed prognoosid saeveskite pikaajalisi väljavaateid väga soodsaks, sest puittehitus on Euroopas ja mujal maailmas tõusuteel.⁴⁰ Siiski eeldavad Holzkurieri eksperdid, et hinnatipp saavutati Euroopas juuniks ja kolmandas kvartalis ootavad ostjad hindade langemist.⁴¹

Läti valitsus otsustas langetada raievanust, et leevendada energiakriisi. Lätis loodetakse hinnanguliselt selle otsuse tulemusena tõsta raievahtu. Ekspertide hinnangul võimaldab raievanuse langetamine suurendada Lätis hakkepuidu tootmist 20%. Selline lisakogus avaldaks kindlasti mõju nii hinnale kui tarnetele. Hakkepuu on Lätile vajalik energiaressurss ning Lätis on vaja kiiresti üle minna maagaasilt puiduhakkele. Selline samm leevendaks oluliselt Ukraina sõjast tingitud energiakriisi mõjusid. Majandusminister Ilze Indriksone ja justiitsminister Janis Bordans tõstsid esile puidu osa energiasõltumatuse tagamisel.⁴²

Kokkuvõtteks

Kogu puittoodete turgu iseloomustab ebakindlus ja mure Ukraina sõja tagajärgede, kõrge inflatsiooni ja tõusvate intressimäärade pärast. Vähenenud on nõudlus koduremondi- ja väikeehituste materjalide järele, kuid üldine aktiivsus ehitusturul püsib siiani hea. Siiski ei saa tähelepanuta jätta, et kui tervisekriisi ajal liikus eraisikute raha turismi- ja meelelahutussektorist koduremondi ja väikeehitiste tegemisse, siis nüüd on see protsess pöördumas. Ehitust hoiab tagasi ka ehitusmaterjalide kallinemine ning inflatsiooni tõttu tõusnud ehituskulud ja intressitõus ning selle jätkuv prognoosimine. See kõik kokku tekitab saematerjali turul ebakindlust. Ka Venemaa ja Valgevene puidule kehtestatud sanktsioonide mõju pole veel avaldunud, kuna kehtima hakkasid need alles juuli alguses ning ettevõtted varusid kohati väga suured laovarud. Seega on sanktsioonide mõju saematerjali turul näha alles aasta teises pooles.

Tänases üle-euroopalises energiakriisi situatsioonis on järsult kasvanud vajadus energiapuidu järele. Energiapuidu müümisel-ostmisel on tegemist sisuliselt maailmaturu hinnaga, mida mõjutavad teiste energiakandajate hinnad. Eestis kujundavad hinda nii elektritootmine, katlamajad, aga kindlasti ka puitgraanulite tootjad. Sealt tuleb ka ümarküttepuidu ja halupuidu hind. Halupuidu hinna kujunemisel on oma mõju olnud ka aastaalguse riigipoolse asjatundmatul asjaajamisel, millega võimendati defitsiidi tekkimist, mis kohati on aasta keskel kasvanud üle paanikaks, mis omakorda võimendab hinnakasvu. Energiapuidu defitsiit ja kasvav nõudlus hoiab üleval energiapuidu hinda ning mõjutab ka otseselt paberipuidu hinda. Arvestades praegust energiaturu situatsiooni Euroopas ei ole kusagilt näha nõudluse vähenemist ja hinna langust neis sortimendi gruppides.

³⁹ Tööstusuudised, 25.07.2022

⁴⁰ Tööstusuudised, 26.07.2022

⁴¹ Holzkurier 20.06.2022

⁴² ERR, 22.06.2022

Kasutatud lühendid:

EMPL – Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit

EL – Euroopa Liit

EPK – Eesti Puidumüügikeskus

EUR - euro

EUWID – Europäischer Wirtschaftsdienst

KÜ Eramets – Keskühistu Eramets

Luke – *Luonnonvarakeskus* (Soome Loodusressursside Instituut)

mln – 1 000 000

METLA – Metsäntutkimuslaitos

pm³ - puistekuupmeeter

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

tm – tihumeeter, võrdub kuupmeetriga (m³)